

HIRVATİSTAN CUMHURİYETİ

2014 YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ ÜLKE NOTU

Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Sektörü:

-Hırvatistan'ın müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörüne ilişkin 2013 yılı bilgileri

Müteahhitlik sektörü, Hırvatistan'da son yıllardaki büyüme hızını kesmiş, ancak, halen ülkenin GSYİH artışına katkı sağlayan temel sektörlerden biri durumundadır. 2009–2012 döneminde, Hırvatistan'da müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektöründe düşüş yaşanmıştır.

Anılan sektörde gerçekleştirilen projelerin değeri, inşaat sektörünün GSYİH içerisindeki payı ve söz konusu sektörde çalışanların sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yıllar	Toplam Değer (1.000 €)	GSYİH Payı (%)	Çalışan Sayısı (Adet)
2005	2.406.335	5,6	89.524
2006	2.926.470	5,9	95.249
2007	3.312.308	6,0	104.142
2008	4.766.970	6,2	108.260
2009	4.193.472	7,0	97.503
2010	3.114.042	5,8	91.052
2011	2.842.789	5,2	84.194
2012	2.563.591	4,6	74.911
2013*	1.666.130	4,6	73.224

Kaynak: Hırvatistan İstatistik Ofisi(HIO)ve Hırvat Ekonomi Odası(HGK).(*)Haziran ayı itibariyle.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere inşaat sektöründe gerçekleştirilen projelerin değeri, 2012 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık -%10 oranında azalarak, 2,5 milyar Euro civarında gerçekleşmiştir. Anılan sektörün ülkenin GSYH'deki payı 2009 yılında % 7 iken 2012 yılında % 4,6 seviyesine düşmüştür.

2013 yılı Ocak-Haziran dönemi itibariyle, inşaat sektöründe gerçekleşen inşaat izinlerinin inşaat işlerine göre sınıflandırmasına ise, aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

İnşaat İşlerinin Türü	Payı (%)
Yapı İnşaat İşleri	39,9
Konut İnşaat İşleri	11,1
Konut Dışı (Ticari vb.) İnşaat İşleri	28,8
Mühendislik İnşaat İşleri	60,1
Boru, İletişim ve Enerji Hatları İnşaat İşleri	16,5
Ulaştırma Altyapısı (Yol vb.) İnşaat İşleri	40,9
Endüstriyel Sitelerde Kompleks İnşaat İşleri	1,9
Diğer Mühendislik İnşaat İşleri	0,8

Kaynak: Hırvatistan İstatistik Ofisi(HIO) ve Hırvat Ekonomi Odası(HGK)

Tablodan da görüleceği üzere 2013 yılı Ocak-Haziran döneminde gerçekleşen inşaat izinlerinin en büyük payını *Ulaştırma Altyapısı İnşaat İşleri* oluşturmakta, ardından *Konut Dışı İnşaat İşleri* gelmektedir.

Hırvatistan'da 2013 yılı Ocak-Haziran döneminde verilen toplam 2.889 adet inşaat izinleri bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, yaklaşık % -29 civarında bir düşüş gözlenmiştir. Öte yandan, 2013 yılı inşaat izinlerinin yaklaşık % 78'i yeni inşaat işlerini, % 22'si ise yenileme amaçlı inşaat işlerini kapsamaktadır.

İnşaat Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmalar

	2008	2009	2010	2011	2012	2013/6
Toplam Firma Sayısı	11.244	11.350	15.483	14.383	15.098	16.110
Çalışan Sayısına Göre						
0-50	11.042	11.135	15.138	14.055	14.772	15.781
51-250	165	174	293	281	279	281
>250	37	41	52	47	47	48

Kaynak: Hırvatistan İstatistik Ofisi ve Hırvat Ekonomi Odası

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere 2013 yılı Haziran ayı sonu itibariyle sektörde 16.110 adet firma inşaat sektöründe faaliyet göstermekte olup, firmaların yaklaşık % 98'i 50 işçiden az işçi çalıştıran küçük ölçekli firmalardır. Sektörde çalışan işçi sayısı 2013 yılı Haziran ayı sonu itibariyle, 73.224 olup, inşaat sektöründeki işçi ücretleri ülkedeki genel ücret seviyesinin yaklaşık % 84'ü düzeyindedir.

Ayrıca, 2013 yılı Haziran ayı sonu itibariyle, inşaat sektöründe istihdam edilen işçilere (geçen yıla göre %6,3'lük bir düşüş mevcuttur) yapılan ortalama aylık net ödemeler yaklaşık 610 Euro civarındadır.

Öte yandan, 2013 yılı Aralık ayı itibariyle, Hırvatistan'da toplam 62.100 şirketin 33,5 milyar HRK'sına (yaklaşık 4,4 milyar €) ulaşan ödenmemiş borçları yüzünden banka hesapları dondurulmuş olup, tüm iş kollarının ödenmemiş borçlarının yaklaşık % 25,6'sını toplam 8,6 milyar HRK (yaklaşık 1,1 milyar €) ile inşaat sektörü oluşturmaktadır. Bu sektörde, toplam 9.149 şirket tasfiye sürecine girmiş bulunmaktadır. İnşaat sektöründen sonra, en fazla ödenmemiş borca sahip sektör ise, % 22,8 payla perakendecilik sektörüdür.

Hırvatistan'daki şirketlerin yaklaşık %99'u küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmakta ve istihdamın % 60'ını karşılamaktadır.

2013 yılı itibariyle 2012 yılı finansal verilerine göre ülkedeki en büyük 10 inşaat firmasının isimleri aşağıda sıralanmaktadır:

Sıra No.	Firma Adı	Merkezi
1	Viadukt d.d.	Zagreb
2	Dalekovod d.d.	Zagreb
3	Tehnika d.d.	Zagreb
4	Zagorje-Tehnobeton d.d.	Varazdin
5	Strabag d.o.o.	Zagreb
6	Kamgrad d.o.o.	Zagreb
7	Osijek-Koteks d.d.	Osijek
8	GP Krk d.d.	Krk
9	Hidroelektra niskogradnja d.d.	Zagreb
10	Stipic Grupa d.o.o.	Lucko

Kaynak: Hırvatistan Ekonomi Odası

Öte yandan, Hırvatistan'da teknik müşavirlik sektörünün mevcut durumuna ilişkin istatistiki veri ve ayrıntılı sektörel bilgiler bulunmamakla birlikte, bu alanda ülkede en önemli güncel projeleri üstlenen firmaların Viadukt d.d., Dalekovod d.d., Tehnika d.d. ve Hırvat Devletine ait Hrvatske Autoceste d.o.o. gibi şirketler olduğu bilinmektedir.

2013 yılı itibariyle 2012 yılı finansal verilerine göre ülkede “*mimarlık, mühendislik ve teknik müşavirlik*” ana faaliyet dalında faaliyet gösteren en büyük 10 firmanın isimleri (geçen seneki mevcut listede henüz bir değişikliğe gidilmemiştir) aşağıda sıralanmaktadır:

Sıra No.	Firma Adı	Merkezi
1	Koncar-KET d.d.	Zagreb
2	ABB d.o.o.	Zagreb
3	Autocesta Zagreb-Macelj d.o.o.	Krapina
4	Ingra d.d.	Zagreb
5	VMD Promet d.o.o.	Zagreb
6	Energoplan d.o.o.	Zagreb
7	Nivogradnja d.o.o.	Zagreb
8	Trgovacki Centar Zagreb d.o.o.	Zapresic
9	Gamont d.o.o. (iflas halindedir)	Zagreb
10	Geoprojekt d.o.o.	Zagreb

Kaynak: Hırvatistan Ekonomi Odası

Hırvatistan Bayındırlık ve Fiziksel Planlama Bakanlığı inşaat sektöründe yetkili olan Bakanlık olup, anılan sektörde geçerli temel yasal düzenlemeler Bakanlığın resmi web sitesinde (<http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=3969> – Mevzuat / İngilizce) yer almaktadır.

Hırvatistan'da yabancı işçi çalıştırılabilmesi için çalışma izni (work permit) alınmış olması gerekmektedir. Ülke çapında çalıştırılabilecek toplam yabancı işçi sayısı sınırlandırılmış olup, hükümet her yıl iş gücü piyasası koşullarını dikkate alarak, iş kolları bazında belirlediği yıllık çalışma izni kotasını Resmi Gazete'de ilan etmektedir.

2014 yılı kota miktarları 16/12/2013 tarihli ve 151/2013 sayılı Resmi Gazete'de ilan edilmiş olup, 2.000(mevcut)+239(yeni)+17(sezonluk) ilave olmak üzere toplam 2.256 adete kadar çalışma izni belgesi düzenlenmesine imkan sağlanmıştır. Söz konusu düzenlemeler ve Türkçe tercümesi Müşavirliğimiz web sayfasında firmalarımızın bilgisine güncellenerek sunulmaktadır.

Buna göre, 2013 yılında olduğu gibi, 2014 yılında da çalıştırılabilecek yabancı işçi kotası içinde inşaat sektörü hiç yer almamıştır. Yaşanan Avro krizi sonrasında, 2010 yılında toplam 300 olarak belirlenen yabancı inşaat işçisi çalışma kotası, 2013 ve 2014 yıllarında sıfıra çekilmiştir.

Çalışma izni başvurusu işveren tarafından iş yeri merkezinin bulunduğu bölgedeki polis karakoluna yapılmaktadır. Çalışma izni iş sözleşmesinde belirtilen süre için geçerli olmakta ve genelde 1 yıllık olarak uzatılmakta ve en fazla 2 yıl için düzenlenebilmektedir. Çalışma izninin uzatılmasına ilişkin taleplerin, mevcut iznin süresinin bitiminden 45 gün önce, işveren tarafından yetkili polis karakoluna sunulması gerekmektedir. Mevsimlik işçi için çalışma izni ise, çalışma dönemiyle sınırlı olmak üzere ve en fazla 6 ay için düzenlenmekte ve uzatılamamaktadır.

Diğer taraftan, istihdam edilen çalışanlar (yerli/yabancı) için aşağıda oranları belirtilen sosyal sigorta primlerinin yatırılması gereklidir.

	<u>Brüt Ücret İçinde Payı (%)</u> :
Devlet Emeklilik Fonu Katkı Payı	: % 15,0
Bireysel Emeklilik Fonu Katkı Payı	: % 5,0
Temel Sağlık Sigortası Katkı Payı	: % 13,0
İstihdam (işsizlik fonu) Katkı Payı	: % 1,7
İş Kazaları İçin Özel Sağlık Sigortası Katkı Payı	: % 0,5.

Yabancı bir tüzel kişi tarafından istihdam edilen yabancı çalışanların, Hırvatistan ve yabancı çalışanın ülkesi arasında bir sosyal güvenlik anlaşması olduğu takdirde, bir süre için sosyal sigorta primlerinden muaf olması mümkündür. Böyle bir anlaşma bulunmaması durumunda; çalışma süresinin 183 günden az olması halinde, aylık 401,99 HRK (2013 yılı asgari ücret toplamı 3.017,61 HRK olup, % 13'ü yaklaşık 53€ Avro civarındadır) tutarında temel sağlık sigortası primi ödenmesi zorunludur. Çalışma süresinin 183 günü aşması halinde, yukarıda oranları belirtilen sosyal sigorta priminin yatırılması gerekmektedir.

Ülkemiz ile Hırvatistan arasında 12/06/2006 tarihinde Zagreb'de imzalanan ***Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi***'nin onaylanması Bakanlar Kurulu'nca 31/10/2011 tarihinde kararlaştırılmış olup, Sözleşme 30/11/2011 tarihli ve 28128 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış bulunmaktadır. Yine 12/06/2006 tarihinde Zagreb'de imzalanan ***Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin Uygulanmasına İlişkin İdari Anlaşma***'nın onaylanması ise Bakanlar Kurulu'nca 10/01/2012 tarihinde kararlaştırılmış olup, İdari Anlaşma 09/02/2012 tarih ve 28199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, mezkur Sözleşme ve İdari Anlaşma diplomatik bildirim usullerine uygun olarak 01/06/2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. (Söz konusu Anlaşmaların yürürlüğe girişinde, bu kapsamda, bir Türk firma tarafından Hırvatistan'da geçici olarak istihdam edilen Türk çalışanlar 2 yıl süreyle Türkiye mevzuatına tabi sayılabilecek ve Hırvatistan'da ödenmesi gereken sosyal güvenlik primlerinden muaf tutulabilecek olup, 2 yıllık muafiyet süresi her iki tarafın yetkili Makamlarının önceden onaylaması halinde 5 yıla kadar çıkarılabilecektir.)

Ayrıca, iki ülke arasında 22/09/1997 tarihinde imzalanan 18/05/2000'de yürürlüğe giren (RG:10/05/2000-24045-Mükerrer) ve 01/01/2001 tarihinden itibaren uygulanmakta olan ***"Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması"*** mevcuttur.

Hırvatistan Cumhuriyeti'nde 04/12/2012 tarihinde yalpan Parlamento Seçimleri sonrasında 4'lü bir Koalisyon iktidara gelmiş, 22 Ocak 2012 tarihinde yapılan AB Referandumu ise % 67'ye varan oranda olumlu sonuçlanmıştır. Hırvatistan 01/07/2013 tarihinde AB'nin 28. üyesi olmuş ve Hırvatistan ile ülkemiz arasında 01/04/2013 tarihinden itibaren karşılıklı vize uygulaması başlatılmış bulunmaktadır.

Malumları olduğu üzere, dörtlü Koalisyon Hükümeti'nin 2012 yılı başında Hükümeti kurmasını müteakip, Ekonomi Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile ilişkilendirilen yeni bir ***"Enerji Sektörü ve Yatırımları Takip Merkezi"*** 28/02/2012 tarihinde kurularak yürürlüğe girmiştir. Hırvat Devletine ait veya payı bulunan veya özelleştirme projeleri kapsamında yer alan şirketlerin takibinden sorumlu olan bu Merkez'de bir yatırım veri tabanı da oluşturulmuş olup, bu Merkez, ***Hırvatistan Kamu-Özel Sektör İşbirliği Ajansı*** ile devletin elindeki mevcut diğer büyük (1,33 milyon €/10 milyon HRK veya üstünde olacak) yatırım projelerini değerlendirmekte ve 6 aylık süreler itibariyle bu alandaki gelişmeleri Hükümete rapor etmektedir.

Hırvat Hükümeti'nce, 2012 yılı Mart ayı ortalarında yabancı yatırımcıların Hırvatistan'da bürokratik engellerini ortadan kaldırmak ve onlara yardımcı olmak üzere bir "Yatırım ve Rekabetçilik Ajansı"nın (Agency for Investment and Competitiveness-AIK) oluşturulmuş, ayrıca, bir "Girişimcilik Destek Programı" (Entrepreneurial Impulse Program) da hazırlanmıştır.

Diğer taraftan, Girişimcilik-Esnaf ve İşletmeler Bakanlığı'na bağlı küçük işletmeleri izlemek üzere "Küçük İşletmeler Ajansı" (HAMAG) kurulmuş olup, yukarıda bahsi geçen Girişimcilik Destek Programı'nın yürütülmesinden bu Ajans sorumludur.

Ayrıca, Hırvatistan Cumhuriyeti'nde hali hazır durum itibariyle, toplam dört adet Devlet Ofisi (http://www.vlada.hr/en/adresar_i_linkovi/drzavni_uredi) mevcuttur. Bunlardan ilgili olanlar; 1-Devlet Mülk Yönetimi Devlet Ofisi, 2-Kamu Alımları Devlet Ofisi ve 3-Toplu Konut ve Yeniden Yapılanma Devlet Ofisi 'dir.

Hırvatistan Cumhuriyeti Parlamentosunca onaylanan ve 06/11/2013 tarihli ve 133 sayılı Hırvat Resmi Gazetesi'nde yayımlanan ve aynı tarihte yürürlüğe giren "Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Stratejik Yatırım Projeleri Kânunu"nun Hırvat Yatırım ve Rekabetçilik Ajansı'nın web sitesinde yayımlanan gayri resmi İngilizce tercümesine aşağıdaki linkten ulaşmak mümkündür:<http://www.aik-invest.hr/wp-content/uploads/2013/12/Act-on-Strategic-Investment-Projects-R-Croatia-ENG.pdf>

Ayrıca, mezkûr yasa ile bir "Stratejik Yatırım Proje Tekliflerinin Değerlendirilmesi ve Belirlenmesi için Devlet Komisyonu" oluşturulmuş olup, bu bağlamda mevcut yasa kapsamında Stratejik Yatırım Projesi olabilecek projelerin Başvuru Formu doldurularak, diğer gerekli bilgi ve belgelerle birlikte, Hırvat Ekonomi Bakanlığı'na elektronik ortamda sunulması öngörülmekte ve bu yatırım projelerinin Başbakan Yardımcılığı başkanlığında toplanacak bir Komisyon marifetiyle stratejik olup olmadığına karar verilecektir.

Stratejik Yatırım Projesi sunacak firmaların Hırvatça/İngilizce dilinde Başvuru Formu'nu doldurduktan sonra Hırvat Ekonomi Bakanlığı'nın elektronik adresine (strateski.projekti@mingo.hr) iletmeleri gerekmektedir.

-Hırvatistan'da müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörüne ilişkin 2014 yılı beklentileri

2014 yılında Avro Bölgesindeki makroekonomik göstergelerde devam eden olumsuz gelişmelerin giderek azalacağı ve buna paralel olarak, Hırvatistan genelinde ve inşaat sektöründe özelinde bir kıpırdanma yaşanacağı beklenmektedir. Bunun başlıca nedeni, yeni yürürlüğe giren enerji verimliliği yasası kapsamında öncelikle kamu binalarından başlayarak devam edecek olan mantolama işleri olup, bu kapsamda bazı fırsatların doğması muhtemel olup, muhtelif inşaat şirketlerimizce doğrudan ihalelere girebilmek, mal satmak, projelerde ortak veya taşeron olarak çalışabilmek için girişimde bulunulmaya başlandığı ve bazı AB üyesi ülkelerin (Avusturya ve İtalya gibi) bu kapsamdaki işlere de şimdiden ilgi duydukları gözlenmektedir.

Hırvatistan'da turizm sektörü de dâhil olmak üzere, birçok sektörde yaşanan nakit darlığı, kredi geri ödemesi sorunlarının ve ticari ve konut kredisi teminindeki güçlüklerin ise, 2014 yılında müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetlerini dolaylı olarak olumsuz yönde etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca, 2013 yılı itibariyle Standard & Poors tarafından açıklanan verilere göre, Hırvatistan'ın "BB+" seviyesinde seyreden kredi notu, 2014 yılı Ocak ayı itibariyle "BB"ye (Fitch:BB+ 15/02/2014-Görünüm:Negatif ve Moody's :Ba1) düşürülmüştür.

Avro krizinin başlangıcından 2013 yılı sonuna kadarki dönemde, Hırvatistan'ın orta ve büyük ölçekli inşaat şirketlerinin sağlıklı bir yapısal dönüşüm geçirememesi, Hırvatistan'ın işçilik ücretlerinin Bulgaristan ve Romanya gibi AB ülkelerinin ücretlerinden yüksek olması ve stratejik bir endüstriyel yatırımının bulunmaması, Avrupa pazarında Hırvat inşaat şirketlerinin rekabet edebilirlik düzeyini giderek azaltan önemli faktörler arasında sayılabilir.

Hırvatistan'a yönelik olarak muhtelif kurumların genel ve müteahhitlik sektörüne ilişkin yaptıkları tahminlerine göre, AB üyeliği sonrasında yabancı işgücü temininde bölge ülkelerine kıyasla bir artış gözleneceği, ancak, yabancı inşaat işçi kotasının sıfırlanması nedeniyle, inşaat sektörünün bu gelişmenin dışında kalacağı, toplam işgücünde ise mevcut yapının korunabileceği, özel mülkiyet sahiplik şartları ile Hırvat sermaye piyasasında şirket hisselerinin çeşitlenerek artabileceği, 2009-2011 dönemindeki ortalama enflasyon % 2 olup, 2013-2018 döneminde ortalama enflasyonun yaklaşık % 2,8'e ulaşması beklenmektedir. Hırvatistan'da enflasyonun 2013 yılında % 2,3 ve 2014 yılında % 2,7 olması öngörülmektedir.

Ayrıca, 2012 yılında toplam istihdam içinde inşaat sektörünün payı ortalama olarak yaklaşık % 7 seviyesinde kalmış ve önümüzdeki dönemde bu oranın çok az artabileceği beklenmekte olup, müteahhitlik sektöründe özellikle Dalmaçya Bölgesindeki liman ve yol-altyapı iyileştirme işleri gibi ulaştırma projelerine, özellikle 2014-2015 döneminde başlanması beklenmektedir.

-Hırvatistan'ın 3. ülkelerde üstlendiği başlıca projeler

1-Doğuş, Doğan ve Anadolu Grupları tarafından oluşturulan özel bir yatırımcı şirket ile bir Konsorsiyum olarak ihaleyi kazanan Türk ALSTOM GRİD, Norveçli RAINPOWER AS, Hırvat KONCAR-GENERATOR I MOTORI d.o.o. firmasınca 22.12.2010 tarihinde İstanbul'da 22 milyon € Avro değerinde Aslancık Hidro Santrali için 2013 yılı ikinci yarısında bitirmek üzere elektro-mekanik donanım temini işi için bir sözleşme imzalanmıştır.

2-Hırvat Ekonomi Odası(HGK) tarafından Libya'da 4.10.2010 tarihinde "*Libya'da Nasıl İş Yapılır ?*" konulu bir seminer düzenlenmiş olup, bu seminerin ana hedefinin Hırvat İnşaat ve Müteahhitlik şirketlerinin gerek tek başına gerek şirketler birliği yoluyla (özellikle Türk şirketleri ile) Libya'daki inşaat projelerini üstlenmelerinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

3-Irak Cumhuriyeti'nde 2006 yılında geçici bir yerde(otel) hizmet veren, bilahare 2009 yılından itibaren de kendi kiralık ofisine geçen ve başında Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Büyükelçisi unvanını taşıyan bir Özel Misyon Elçiliği(Special Mission) Bağdat'ta ticaret odaklı olarak halen görev yapmaktadır.

-Hırvatistan'ın varsa Türk müteahhitleri ile ortak üstlendiği projeler

İnşaat firmalarımızın Hırvatistan'daki otoyol inşaatı projelerine ilgi duydukları bilinmekle birlikte, Hırvat hükümetinin yerli inşaat firmalarını destekleme yönündeki politikaları nedeniyle, 2004 yılından sonra bu alanda firmalarımızca herhangi bir proje gerçekleştirilememiştir. Bilindiği üzere, ENKA-BECHTEL ortaklığı Zagreb-Split otoyolunun Otacac bölümünün inşaatını üstlenmiş ve söz konusu projeyi 2004 yılında tamamlamıştır. Anılan firma 2005 yılında Split-Ploce otoyolu inşaatı ihalesine de katılmış; ancak ihale Avusturyalı ve Hırvat firmalarından oluşan bir Konsorsiyum'a verilmiştir.

Diğer taraftan, toplam 236 milyon €'luk bir yatırım değerine ulaşması öngörülen Zagreb Havalimanında, 65.000m²'lik bir alandan oluşacak yeni yolcu terminali binasının inşası için 2013 yılı Aralık ayında ön çalışmaları başlatılmış, 2014 yılında inşaatına başlanması ve en geç 36 aylık bir süre içinde veya 2016 yılı Aralık ayı sonundan önce tamamlanması öngörülmekte olup, imtiyaz sözleşmesi imzalayan kuruluşlar arasında Fransız Bouygues Batiment International ve Aeroports de Paris Management'in kurduğu ihaleyi kazanan Fransız ZAIC şirketi ile üstlenici TAV ve Hırvat Viadukt firmaları da yer alacaktır.

-Hırvatistan'da kısa ve orta vadede uluslararası ihaleye çıkacak önemli projeler ve sektörde iş fırsatları

Hırvatistan'da 2010 yılı sonunda açıklanan öncelikli 31 yatırım projesi, yeni Koalisyon Hükümeti tarafından kaynak darlığı nedeniyle rafa kaldırılmış ve 2013-2014 dönemi için yeniden belirlenen önceliklere göre yeni bir proje seti üzerinde çalışmalar son aşamaya getirilmiştir.

Özellikle yatırımlar, 2012 yılında % 4,6 oranında düşüş göstermiş, aynı dönemde kişisel harcamalar %3 oranında azalmış ve 2012 yılında ise %11,4 oranında inşaat sektöründe daralma gözlenmiştir.

Öte yandan, Hırvat Hükümetince, 2014 yılı bütçesi ve 2015-2016 hedefleri 03/12/2013 tarihinde Hırvat Parlamentosunda kabul edilmiştir. Bu bağlamda, 2014 yılı için ekonomik büyüme oranı % 1,3 olarak belirlenmiş ve 2015 ve 2016 yıllarında ise sırasıyla, % 2,2 ve % 2,5 olması hedeflenmiş olup, 2014 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın % 62'sini geçmeyecek şekilde kamu borçlarının dondurulması da 2014 yılı Bütçesinde öngörülmüştür.

Ayrıca, 20/02/2014 tarihinde Hırvat Hükümetince yapılan bir açıklamaya göre, gelecek bütçe revizyonu çalışmalarında, Hırvat Devlet görevlileri ile Kabine üyelerinin aylık maaşlarında yaklaşık % 6'ya varacak oranlarda bir kesintiye gidilmesi kararlaştırılmıştır.

2014-2016 döneminde henüz kesinleşen uluslararası inşaat projeleri (ufak bazı inşaat işleri hariç) bulunmamasıyla birlikte, kısa ve orta vadede kamu/özel sektör binalarına yönelik zorunlu mantolama işleri projeleri ile orta (ve uzun) vadede gündeme gelebilecek Peljesac yarımadasını Dubrovnik şehrine deniz üzerinden bağlayacak otoyol-köprü-viyadük projesi sayılabilir.

Yukarıda belirtilen açıklamalarımız kapsamında yeni, öncelikli ve stratejik projelerin iki ülke arasında önümüzdeki dönemde ancak netleştirilebileceği değerlendirilmektedir.

Avrupa Yatırım Bankası'nın % 50'i finansman desteğini sağlayacağı toplam 1 milyar €'luk yeni bir inşaat projesinin Hükümet tarafından (Bayındırlık ve Fiziksel Planlama Bakanlığı uhdesinde) hazırlanan ve yerel inşaat şirketlerine ve piyasaya yeni bir canlandırma fırsatı yaratılmıştır. Buna göre, 1 m²'lik azami 900 € maliyet değerini aşmayacak türde öncelikle okul binalarından başlanarak, tespit ve ihtiyaca göre değişebilen, yalıtım amaçlı dış kaplama/mantolama/sıva işleri için %55'i genel bütçeden, %35'i eyalet bütçesinden ve %10'u da belediye gelirlerinden karşılanmak üzere "Yap-Kirala-Devret" sistemi getirilmiştir. Bu bağlamda, devlet ilgili okul binalarını onardıktan/restore ettikten sonra 30 yıllık süreyle kiralama yöntemi ile girişimcilere devredilmesi öngörülmektedir.

-Müteahhitlik sektöründe yabancı firma faaliyetlerine yönelik kısıtlamalar, riskler ve/veya avantajlar

Dünya Bankası'nın "Doing Business 2010 Yılı Anketi"nde, istihdamı koruyucu şartların en katı uygulandığı bölge ülkesinin Hırvatistan olduğu, ayrıca, Hırvatistan'da 39 haftalık ücret ortalamaları itibariyle, işçileri işten atma maliyetinin Avrupa ve OECD ortalamasının da üstünde kaldığı belirtilmekte ve yarım günlük çalışma hakkının azami üç yıllık süre için düzenlendiği bildirilmektedir.

-Projelerin finansmanının genel olarak ne şekilde sağlandığı

Hırvat Hükümeti genel bütçeden (Bayındırlık ve Fiziksel Planlama Bakanlığı ile Denizcilik, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı) projelere kaynak ayırmakta, ayrıca AB ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) fonlarından da yararlanmaktadır.

Hırvatistan'ın Avrupa'nın önemli kara ulaştırma koridorları üzerinde (V., X., ve VII. koridorlar) yer alması nedeniyle, 2001-2010 döneminde ülkede büyük ölçekli otoyol projeleri gerçekleştirilmiştir. Ülkede hâlihazırda kullanılan otoyolların geçiş ücreti gelirleri, benzin satışında otoyol inşası için alınan vergilerden sağlanan kaynak ve merkezi bütçeden sağlanan ödeneklerin dışında, yap-işlet-devret modeli ile otoyol projelerine kaynak temini sağlanmakta ve muhtelif otoyol inşaatlarında Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarından da kredi temin edilebilmektedir.

2001-2010 döneminde yoğun bir şekilde yürütülen otoyol inşaat projelerinin önümüzdeki dönemde ihtiyaç duyulmasına rağmen sürdürülebilir olmayacağı yönünde bazı bilgiler alınmaktadır. Dünya Bankası bu konuda yayımladığı bir raporunda; Avrupa'da 100.000 kişiye düşen otoyol uzunluğunun ortalama 14 km olmasına karşın, bu rakamın Hırvatistan'da 23 km olduğu belirtilmekte, ancak, mevcut makroekonomik koşullar dikkate alındığında ise, Hırvatistan'ın otoyol yatırımlarını aynı hızla sürdürmesinin finansal olarak ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyebileceği de vurgulanmaktadır.

Nitekim 2009-2012 döneminde ülkede 27,7 milyar Hırvat Kuna (yaklaşık 3,7 milyar Euro) otoyol inşaatı yapılması planlanmışken, Hırvat Parlamentosunca 2010 yılı Aralık ayında onaylanan 2010 yılı bütçesinde otoyol inşaatı için 1,1 milyar Euro kaynak ayrıldığı görülmektedir. Ülkede 2010 yılında yalnızca 20 km'lik bir otoyol inşaatı yapılacağı ilan edilmiş olup diğer tüm yol, köprü, köprüyol inşaatlarının ertelendiği açıklanmıştır.

Benzer şekilde ülkede mevcut bulunan limanların modernizasyonu çalışmaları çerçevesinde birçok limanda yenileme ve yeniden inşa projelerinin hazırlanması ve bu alanlarda ihaleye çıkılması planlanmışken kaynak sıkıntısı nedeniyle, anılan projelerin ne ölçüde uygulamaya konulacağı hususunda da bir belirsizlik bulunmaktadır. Liman ve otoyol inşaatına ilişkin olarak çıkabilecek ihaleler ile AB, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Dünya Bankası gibi uluslararası krediler yoluyla gerçekleştirilecek projeler Ekonomi Bakanlığımız kanalıyla ve Müşavirliğimizin web sayfasında ve/veya doğrudan ilgili kurumlara ilan edilmek suretiyle firmalarımıza duyurulmaktadır.

Son olarak, Avrupa'daki ekonomik krizin etkileri, Hırvatistan'da yabancı yatırımcı fonlarının azalması ve 2013 yılsonu itibariyle 64,9 milyar \$'u aşması beklenen dış borçları (2014 öngörüsü 61,7 milyar \$) nedeniyle, özellikle bu süreçte enerji sektöründeki ihtiyaç duyulan büyük altyapı inşaatı projeleri için yabancı kaynaklı yatırımlara yasal prosedüre uygun olarak (imar-kadastro planlarına işlenmesi ve Hükümet izni/Parlamento onayı alınması kaydıyla) uzun vadeli (öncelikle 25 yıl veya Parlamento onayı ile 33-100 yıllık) işletme imtiyazları verilmesi yönünde Hükümetin destek olabileceği yeni bir yaklaşımın da benimsendiği gözlenmekle birlikte, yeni başlayan müspet bir yatırım projesi henüz Müşavirliğimizce tespit edilememiştir.

-Yatırımlarda kamu-özel sektör işbirliği ve yap-işlet-devret modelinin rolü

Kamu Özel Sektör Ortaklığı Ajansı (PPP) aracılığı ile geçmişte *Yap-İşlet-Devret modeli* kullanılarak bazı otoyol projelerine kaynak temini sağlanmıştır. İşletme süresi 33 yıla kadar olan projelerde izin Hükümet tarafından verilirken, işletme süresi 33 yıldan uzun olan projeler için Parlamento onayı gerekmektedir. Yarı kamu kurumu niteliğinde olan Hrvatske Autoceste d.o.o.'nın dışında AC Rijeka-Zagreb d.d., AC Zagreb-Macelj d.o.o. ve BINA Istra d.d. firmalarının halen mevcut otoyolları işletme izni bulunmaktadır.

-Makine, ekipman ve kalifiye işgücü sıkıntısına ilişkin bilgiler

Hırvatistan'da inşaat sektöründe kullanılan ağır makine parkı yenilenmemiş ve inşaat türlerine göre teknolojik yeni ürünlere ihtiyaç duyulabilmektedir. Kalifiye işgücü belirli alanlarda (bina, otoyol ve liman inşası) yeterli olup, yeni teknolojilere ilgi duyulmakta ve bu kapsamda verilebilecek teknik eğitimler de önem arz etmektedir. Diğer taraftan, mevcut makine parkının ise, 2015 yılından itibaren tedricen yenilenmesi gerekecektir. Ayrıca, Hırvatistan'da satış sonrası garanti kapsamındaki veya garanti sonrasındaki onarım, bakım ve servis hizmetlerinin sorunsuz ve makul ücretlerle temini hususu Hırvat şirketlerince önemsenmektedir.

-Müteahhitlik sektöründe diğer ülke veya ülkelerin ağırlığı

İspanya inşaat şirketleri bazı Hırvat inşaat şirketlerini (Osijek'teki Osijek Koteks d.d. gibi), Avusturyalı Strabag ise yerel bazı Hırvat şirketlerini (Kamen Ingrad, Cestar, Croatia Asphalt, Euroasfalt, PZC Split ve Pomgrad gibi) satın almıştır. Almanya (demiryolu inşası ile Rijeka limanı projeleriyle ilgileniyor, Çinliler de bu projelere ilgi duymakta), Avusturya (Almanya'nın taşeron işleri de dâhil olmak üzere) ve İspanya'nın giderek bu sektörde artan bir rol oynayabileceği değerlendirilmektedir.

İtalya-Trieste'deki mevcut lojistik üssümüzün yeterli bir kapasiteye ulaşması nedeniyle, gelişmelere göre Rijeka limanındaki yapılanmamızın netleşmesi halinde, bu limanın İtalya, Slovenya, Avusturya-Macaristan ve Balkan bölgesi ile mevcut ticarete ve Kuzey Afrika kıtasına AB'nin ihracatında önemli bir güzergâh konumuna gelebileceği değerlendirilmektedir.

Ancak, Hırvat Hükümetince bu bölgedeki altyapı ve ulaştırma sorunlarının bir an önce çözüme kavuşturulması ayrıca, Rijeka limanından başlayacak ve sınır ötesine (Slovenya ve Macaristan) kadar uzanacak mevcut otoyol altyapısının mutlaka iyileştirilmesi gerekmektedir.

-Hangi ülkelerle yapılacak işbirliği pazara girişte firmalarımıza avantaj sağlayabilir

2000'li yıllardan itibaren inşaat sektöründe yaşanan olumlu gelişmelere paralel olarak yerli firmaların inşaat projelerindeki payı giderek azalan bir artış göstermiş ve durma noktasına gelmiştir. Ülke ölçeğinde büyük projeler yürüten yerli inşaat şirketleri Balkan bölgesinde ve BDT ülkelerinde muhtelif ortaklık girişimlerinde bulunmakta ve bölge projelerine talip olmak istemektedir. Hırvat inşaat şirketleri, Bosna-Hersek, Karadağ ve Makedonya gibi Balkan ülkelerinde otoyol ve Cezayir ve Katar gibi ülkelerde de çeşitli inşaat projelerinde yer almıştır.

Hırvat hükümetinin yerli inşaat firmalarını destekleme yönündeki politikası da dikkate alınarak, Hırvatistan'daki inşaat projelerini üstlenme niyetinde olan firmalarımızın Hırvat bir ortak ile çalışmalarının faydalı olacağı, ayrıca, Hırvatistan'daki inşaat ve mühendislik projeleri için oluşturulabilecek ortaklıkların diğer ülke piyasalarında da etkin olabileceği, önümüzdeki dönemde Hırvatistan için Bosna-Hersek'in en uygun ülke olabileceği değerlendirilmektedir.

-Müteahhitlik sektörünün Hırvat ekonomisindeki yeri

Hırvatistan'da turizm sektöründen sonra gelen müteahhitlik sektörünün toplam istihdamda payı % 8'in üstünde olup, toplam elektrik tüketiminde payı ise % 2'ye yakındır.

Adriyatik'te 1.185'ten fazla adası bulunan Hırvatistan için altyapı, yol ve limanlara yönelik gündeme gelebilecek inşaat ve yatırım projeleri ülkemiz için önümüzdeki dönemde önemli fırsatlar sunabilir. Hırvatistan'ın bu dönemde önceliğini daha az maliyetli iyileştirme işlerine ayırması ve ana kara parçasındaki temel altyapı sorunlarına öncelikle eğilmesi hedeflenmektedir. Ancak, bazı adalar ile bağlantılı enerji-ulaştırma projelerinin de (Krk Adası, Briuni ve Pag vb. ile Peljesac yarımadasını Dubrovnik şehrine deniz üzerinden bağlayacak otoyol-köprü-viyadük projesi) gerçekleştirilmesini teminen, AB kaynaklı kredilerin kullanılması için Hırvat Hükümetince yeni bazı taleplerde bulunulmuştur.

2013 yılı itibariyle toplam istihdam içinde inşaat sektörünün payı ortalama olarak yaklaşık % 6,4'e düşmüştür. Müteahhitlik sektöründe özellikle Istra Bölgesindeki (Rijeka) ve Dalmaçya Bölgesindeki (Split ve Zadar) liman ve yol altyapı iyileştirme işleri gibi ulaştırma ve altyapı projelerine 2015 yılından itibaren başlanması beklenmektedir.

-İnşaat sektörü standartları

Hırvatistan'ın AB'ne üyelik kapsamında standardizasyon, metroloji, akreditasyon, ölçüleme, muayene-test ve belgelendirme mevzuatında yeterli bir aşamada olduğu ve standartlar açısından AB mevzuatının neredeyse tamamını (% 99) üstlenmiş bulunmaktadır.

Hırvatistan Standartları Enstitüsü'nün(HZN) resmi sitesinin iletişim bilgileri "*İlgili Adresler*" bölümünde yer almakta olup, sitenin ana sayfası ve İngilizce internet adresi ve gerekli irtibat bilgileri ise aşağıda sunulmaktadır:

HZN-Web Adresi : <http://www.hzn.hr/english/publikacije.html> (İngilizce)
: www.hzn.hr (Hırvatça-Ana Sayfa)

Ministry of Construction and Physical Planning
(*Bayındırlık ve Fiziksel Planlama Bakanlığı*)

Address: Vinogradska 25, HR - 10000 Zagreb
Phone: +385 1 3712-777 - Fax: +385 1 3782-466

E-mail: graditeljstvo@mgipu.hr

Web : <http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=3967> (Bakanlık Sitesi-Ana Sayfa-İngilizce)
<http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=9354> (Müteahhitlik Kısmı)
<http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=8121> (Mevzuat Kısmı)

-Müşavirliğimizce faydalı görülen diğer bilgiler

Statik proje onaylarının alınması sonrasında, inşaatlarda kullanılacak malzemelerin seçimi ve standardı, yapılan işlerin denetimi öngörülen AB normlarına uygun olarak, IGH tarafından onaylandıktan sonra, çeşitli dönemlerde denetlenmekte ve yapılan işler ayrıca IGH tarafından test-muayene edilmekte veya ettirilmektedir.

Türk ve Hırvat işadamlarından oluşan ve bir kulüp şeklinde kurulan Türk-Hırvat İş Platformu'nun 1. kuruluş toplantısı 06/02/2013 tarihinde Zagreb'de gerçekleştirilmiş olup, üyeler arasında müteahhitlik ve müşavirlik hizmetleri veren muhtelif şirketler de bulunmaktadır.

Türk Müteahhitlik Firmalarının Faaliyetleri:

-Türk müteahhitlik ve müşavirlik firmalarınca Hırvatistan'da bu güne kadar yapılan ve yapılmakta olan faaliyetlere ilişkin ayrıntılı bilgi

Türk firmalarının Hırvatistan'daki faaliyetleri; bir otoyol yapımı, 3 otel ve 3 marina işletmeciliği ile sınırlı kalmıştır.

Türk firmalarının otoyol inşaatı ve liman modernizasyonu başta olmak üzere inşaat sektöründeki projelere ilgisi bulunmakla birlikte, özellikle ülkeye yabancı işçi getirilmesinin önündeki bazı engeller nedeniyle somut bir ilerleme sağlanamamıştır.

Hırvatistan'da yerleşik firmalarımız otel-marina işletmeciliği ve bankacılık gibi hizmet ticaretine yönelik sektörlerin yanı sıra, hazır-giyim ürünleri, hediyelik eşya ve ev tekstili ürünleri, gıda ile hırdavat ve bazı inşaat malzemeleri perakende satışı alanlarında faaliyet göstermektedir.

Turizm-Otel-Marina İşletmeciliği Sektörü:

Üç Türk firması Hırvatistan'a turizm alanında yatırım yapmış bulunmaktadır. Bunlardan Uzel Grubu Dubrovnik'te eski şehir içinde yer alan Dubravka Otelini 2001 yılı Ocak ayında satın alarak onarımını yaptıktan sonra 2002 yılında Pucic Palace adıyla işletmeye açmıştır. Anılan otel butik otel tarzında faaliyet göstermekte olup şehrin prestijli otelleri arasında yer almaktadır.

Rixos Hotels, Sembol A.Ş. ve Lydion A.Ş.'den oluşan Fine Group, Dubrovnik'teki Libertas Hotel'ini bir Bulgar firmasından 2004 yılında devralmış; bu otelin yenileme projesini ise, Sembol A.Ş. firması üstlenmiştir. 2005 yılı yaz sezonunda bitirilmesi hedeflenen proje 2007 yılında tamamlanmış, yerel idare ile yaşanan bazı bürokratik sorunlar nedeniyle, resmi olarak 2009 yılı Temmuz ayında faaliyete geçebilmiştir. Anılan otel 5 yıldızlı olup, Libertas-Rixos adıyla faaliyet göstermektedir. (Rixos Grubu Başkanı Sayın Fettah TAMİNCE 2012 yılı son çeyreğinde, Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Antalya Fahri Konsolosu olmuş ve halen Türk-Hırvat DEİK İş Konseyi Başkanlığı'nı görevini yürütmektedir.)

Ülkemizde Turgutreis, Didim ve Göcek marinalarının işletmeciliğini yapan Doğu Grubu, Hırvatistan'ın Sibenik ve Zadar şehirlerinde marina yat limanı inşaatı ve işletmeciliği ile Sibenik'te otel inşaatı projeleri gerçekleştirmektedir. İmza töreni 24/07/2009 tarihinde Sibenik'te gerçekleştirilen proje kapsamında yeni adıyla "*D-Marin Mandalina Marina Super Yat Limanı*" ile mevcut marinaya 30 metrenin üzerindeki süper yatların bağlanabilmesine imkân sağlanmıştır. Ayrıca, söz konusu bu liman üstündeki Doğu Grubu'na ait otel inşaatına 2013 yılı sonunda başlanmış olup, 2015 yılı yaz sezonuna yetiştirilmesi planlanmaktadır. Sibenik'teki "*D-Marin Mandalina Marina Super Yat Limanı*"nın işletmeciliğinin % 100'ü Doğu Grubu'nda olup, şirket hisselerinin de % 100'ü Doğu Grubu'na aittir. Öte yandan, Sibenik'teki liman üstü otelin de % 100'ü Doğu Grubu'na aittir.

Ayrıca, Doğu Grubu'nun Adriyatik kıyısında Zadar şehrinde Zadar-Borik beldesinde bulunan "D-Marin Marina Borik Yat Limanı" ile Bibinje/Sukosan beldesinde bulunan "D-Marin Marina Dalmacija Yat Limanı"nın % 100 işletme haklarını 2012 yılında devir alan Grubun ayrıca, yine Sukosan ve Orta Adriyatik kıyı şeridi üzerindeki bazı limanların işletmeciliğini de yapmayı değerlendirdiği öğrenilmiş olup, hali hazır durum itibarıyla Hırvatistan'daki toplam liman kapasitenin % 12'sinin anılan Gruba ait olduğu bilinmektedir.

Diğer taraftan, 2013 yılı itibarıyla, Hırvat Devletine ait olan Adriatic Croatia International Club d.d.(ACI d.d.) marinalar zincirinin ise, % 6,92 hissesi Doğu Grubu tarafından satın alınmıştır.

İnşaat Sektörü:

İnşaat firmalarımızın Hırvatistan'daki otoyol inşaatı projeleriyle ilgili oldukları bilinmekle birlikte, Hırvat hükümetinin yerli inşaat firmalarını destekleme yönündeki politikaları nedeniyle, 2004 yılından sonra bu alanda firmalarımızca herhangi bir proje gerçekleştirilememiştir. Enka-Bechtel ortaklığı Zagreb-Split otoyolunun Otacac bölümünün inşaatını üstlenmiş ve söz konusu proje 2004 yılında son bulmuştur. Anılan firma, 2005 yılında Split-Ploce otoyolu inşaatı ihalesine de katılmış; ancak ihale Avusturyalı ve Hırvat firmalarından oluşan bir Konsorsiyuma verilmiştir.

Bu bağlamda, genel anlamda bakıldığında, Hırvatistan ile ekonomik ilişkilerimizin mal ticareti üzerinde yoğunlaştığı, iki ülke girişimcilerinin karşılıklı yatırımlarının düşük seviyede kaldığı, firmalarımızın Hırvatistan'daki yatırımlarının hizmet sektörü (turizm, yat limanı işletmeciliği ve inşaatı) yatırımları ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

Firma Sorunları:

-Firmaların genel olarak yaşadığı sorunlar

01/03/2012 itibarıyla Hırvatistan'da KDV % 23'ten % 25'e çıkmıştır. Hırvatistan'da AB mevzuatı paralelinde, sosyal güvenlik ve çalışma yasalarında da bazı değişiklikler yapılmakta olup, halen istihdam edilen çalışanlar (yerli/yabancı) için toplam maaşın asgari % 35,2'si oranında sosyal sigorta primleri kesilmektedir.

Ayrıca, ülkedeki finansal krediler Avrupa'daki ekonomik kriz sonrasında giderek daralmış olup, piyasadaki şirketlerin tasfiye süreci de hızlanmıştır. Hırvatistan'da bankacılık sektöründeki toplam varlıkların % 90'ından fazlası yabancı finans şirketlerinin elinde bulunmakta olup, zorluk çeken şirketlerin re-finansman talepleri ise, bu dönemde çoğunlukla olumsuz sonuçlanmaktadır. Normal tüketici kredi taleplerinde bir sıkıntı yaşanmamaktadır.

Yabancı işçi kotaları 3-4 yıl öncesinde olduğu gibi artık arttırılmamakta ve inşaat sektörü kapsamındaki mevcut çalışma izni kotası da sıfırlanmış olup, AB'ne üyelik perspektifi kapsamında oturma izinleri giderek sıkılaştırılmakta ve son dönemde 5 yıllık bekleme süresinden sonra yapılacak vatandaşlık müracaatlarının ise, yaklaşık 2-3 yılı bulabilen süreler içinde sonuçlandırılabilirdiği ve giderek de zorlaştırıldığı gözlenmektedir.

Diğer taraftan, hukuk sisteminde AB üyeliği sonrasında bir ölçüde iyileşme görülmekle birlikte, hali hazır durum itibariyle davaların asgari 20-24 ayı bulabilen bekleme sürelerinin bulunduğu, mahkeme ücreti ve noter masraflarının ise kabul edilebilir düzeylerde bulunduğu, avukatlık ücretlerinde ise kısmi artışlar olduğu ve bazı durumlardaki özel avukatlık komisyon oranlarının ise nispeten yüksek kaldığı ve pazarlığa tabi olduğu değerlendirilmektedir.

Türk firmalarının inşaat sektöründeki projelere ilgisi bulunmakla birlikte, özellikle ülkeye yabancı işçi getirilmesinin önündeki engeller nedeniyle somut bir ilerleme sağlanamamış olup, Hırvatistan inşaat sektörü temel inşaat işlerinde yeterli bir işgücüne sahiptir.

Hırvatistan'da yabancıların çalışma ve oturma iznini düzenleyen mevzuat, 16/11/2011 tarihli ve 130/11 sayılı Hırvatistan Resmi Gazetesi'nde yayımlanan ve 1 Ocak 2012 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş bulunan ve bilahare 2013 yılı Haziran ayında yapılan bazı değişiklikleri içeren *Yabancılar Kanunu*'dur. Anılan Kanun'da ve bilahare yapılan düzenlemelerde, belirtilen istisnai durumlar hariç olmak üzere, yabancıların Hırvatistan'da çalışabilmesi için çalışma izni (work permit) İçişleri Bakanlığı'ndan (Polisten) alınması gerekmektedir. Bu izin yıllık çalışma kotası kapsamında veya bazı durumlarda kota dışında (yabancı üst düzey yönetici, sporcular, çalıştırıcı, sanatçı, artist, üniversite hocaları vb.) kalabilir.

2013 yılından itibaren çıkartılan düzenlemelerle, çalışma izni şartları üçüncü ülke vatandaşları için daha da zorlaştırılmıştır. Hırvatistan'da şirket kurmak yaklaşık 3 haftayı bulmakta ve 3.000 €'luk (20.000 HRK) sabit bir kuruluş masrafı alınmaktadır.

Öte yandan, Hırvatistan'da kurulan şirketin % 51-100'lük payına yabancı ortak sahip ise ve bu yabancı çalışan tarafından hem oturma ve hem de çalışma izni talebinde bulunulmuş olması halinde, kurulan şirketin asgari yatırım bedeli 26.250 € (200.000 HRK) civarında olup, ayrıca bu şirkette asgari 3 Hırvat vatandaşının çalıştırılması ve kendisinin de aylık maaşının, Hırvatistan'daki bir önceki yılın ortalama aylık ücretinin altında kalmaması gerekmektedir. (Ancak, kurulan şirketin teşvikli olması veya Stratejik Yatırım Projesi kapsamında yer alması halinde söz konusu kriterler aranmamaktadır.)

Diğer taraftan, Hırvatistan'daki bir şirkette çalışan bir yabancı (şirketin üst düzey yöneticisi gibi) oturma ve çalışma izni alabilmesi için, çalıştığı şirketin öz sermayesinin asgari 13.150 € (100.000 HRK) olması ayrıca, bu şirkette yine asgari 3 Hırvat vatandaşının (yönetim kadrosu dışında) çalıştırılması ve kendisinin de aylık maaşının, Hırvatistan'daki bir önceki yılın ortalama aylık ücretinin altında kalmaması gerekmektedir. (Her yeni üst düzeyli yabancı çalışan için 5 Hırvat vatandaşı istihdam edilmesi zorunludur.)

Yukarıdaki düzenlemeler AB üyesi ülkelerin vatandaşlarına uygulanmamaktadır.

Yıllık çalışma izni (work permit) kotaya tabi olup, iş gücü piyasası koşulları dikkate alınarak, iş kolları bazında kotalar her yıl Resmi Gazete'de ilan edilmektedir. İlan edilen kota miktarının piyasanın ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığına yönelik bazı eleştiriler zaman zaman gündeme getirilse de ülkedeki işsizlik oranının yüksek olması nedeniyle, hükümetin çalışma izin belgesi sayısını (2013 ve 2014 yıllarında inşaat sektörü için hiç kota ayrılmamıştır) önümüzdeki dönemde arttırması beklenmemektedir.

Çalışma izinleri başvurularının incelenmesi aşamasında ilgili işletmenin Hırvatistan ekonomisine katkısı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda başvuru sahibi işletmenin yatırımının yerel istihdama katkısı, yeni üretim teknikleri, makine-donanım ve yeni teknoloji ile yeni iş imkânları sunup sunmadığı gibi hususlar dikkate alınmaktadır. Ekonomik değerlendirme sonucu

yetersiz bulunan veya 3 yıllık sürede zarar gösteren işletmelerin sahibi olan yabancılara çalışma izni lisansı verilmemekte veya yenilenmemektedir.

-Sorun yaşayan şirketlerimizin varsa hukuk danışmanlığı hizmeti alabileceği firmalar ve iletişim bilgileri

Türk firmalarıyla çalıştıkları bilinen avukatların irtibat bilgileri periyodik olarak Zagreb Ticaret Müşavirliğince güncellenerek talep üzerine (zagreb@ekonomi.gov.tr) işadamlarımızın bilgisine sunulmaktadır. Ayrıca, aşağıda verilen linkten gerektiğinde kullanılmak üzere Hırvatistan Barosu'na kayıtlı avukatların listesine ulaşılabilir:

<http://www.hok-cba.hr/Default.aspx?sec=138> (Şehirlere göre de seçim yapılabilir.)

Görüş ve Değerlendirmeler:

-Hırvatistan'da müteahhitlik pazarı için görüş, öneri ve değerlendirmeler

2000-2008 döneminde hızla büyüyen ve bu özelliği ile ülkenin GSYİH artışına önemli katkı sağlayan bir sektör durumunda olan Hırvatistan inşaat sektörünün, 2011 yılından itibaren makroekonomik göstergelerdeki olumsuz beklentilere paralel olarak 2013-2014 döneminde de daralması beklenmektedir. Birçok sektörde yaşanan finansal sorunların inşaat sektöründe de ciddi bir şekilde hissedileceği tahmin edilmektedir.

2000-2009 döneminde yoğun bir şekilde yürütülen otoyol inşaatının 2010-2011 döneminde sürdürülebilir olmadığı anlaşılmış ve ülkedeki tüm otoyol, köprü, köprüyol projelerinin kaynak sıkıntısı nedeniyle ertelendiği hususu hükümet tarafından açıklanmıştır. Ancak, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarından kaynak temin edilebilen bazı projelerin devam etmesi, ayrıca öncelikli yerel bazı mantolama projelerine de (kamu ağırlıklı) başlanması öngörülmektedir.

Ekonomik krizin etkisiyle inşaat sektöründe yaşanan daralmanın sektörde rekabeti arttırması ve hükümetin yerli inşaat firmalarını iç piyasada ve yurtdışındaki faaliyetlerinde destekleme yönündeki politikasının devam edeceği beklenmektedir. Özellikle de yap-işlet-devret modeliyle inşa edilecek projelerde yabancı firmaların yerli bir ortak olmaksızın projeyi üstlenebilmeleri çok muhtemel görülmektedir.

Bu itibarla, Hırvatistan'daki inşaat projelerini üstlenme niyetinde olan firmalarımızın Hırvat bir ortak ile çalışmalarının faydalı olacağı veya satılan şirketleri satın almaları gerekeceği değerlendirilmektedir. Yerli ortakla çalışılması halinde proje aşamasında yerel idarelerle yaşanabilecek sorunların daha kolay aşılabileceği, ayrıca Hırvatistan'daki projeler için sağlanabilecek ortaklıkların diğer ülke piyasalarında da değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Hırvat Denizcilik, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından danışmanlık yapmak üzere tutulmuş Fransız kökenli SAFEGE Danışmanlık Şirketinin ön fizibilite raporunda, Hırvatistan Cumhuriyeti'nin Dubrovnik bölgesine ulaşım aşamasında araya giren Bosna-Hersek toprakları (Neum şehri ve civarı) yerine, Hırvatistan'a ait Peljesac yarımadası üzerinden bir köprü-viyadük-otuyol yoluyla bağlantı sağlanmasının en uygun çözüm olabileceği ve ortalama proje maliyetinin 200-220 milyon €'yu bulabileceği, Bosna-Hersek'e ait o bölgedeki Neum şehri civarından açılacak bir yol koridorunun ise, en asgari maliyetli proje olabileceği, ancak, Bosna-Hersek'in bu aşamada AB üyesi olmamasının somut bir engel olarak ortaya çıktığı değerlendirilmekte ve konuyla ilgili olarak yayımlanan haberlerde, bu kapsamda yeniden hazırlanacak bir projeye göre, öngörülecek maliyetlerin AB fonlarından karşılanabileceği ve bu prosedürün tamamlanmasının ise asgari 2 yıl sürebileceği hususlarına da yer verilmektedir.

İlgili Adresler:

-Müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmaları için önemli olabilecek kamu kurum ve kuruluşları, dernekler, iş örgütleri, süreli yayınlar vb. iletişim bilgileri ve web adresleri

Sektörde Faaliyet Gösteren Büyük Firmalar

DALEKOVOD d.d., Zagreb, www.dalekovod.com
STRABAG d.o.o., Zagreb, www.strabag.hr
TEHNIKA d.d., Zagreb, www.tehnika.hr
VIADUKT d.d., Zagreb, <http://www.viadukt.hr/en>
HIDROELEKTRA NISKOGRADNJA d.d., Zagreb, www.hidroelektra-niskogradnja.hr
KAMGRAD d.o.o., Zagreb, www.kamgrad.hr
OSIJEK-KOTEKS d.d., Osijek, www.osijek-koteks.hr
ZAGORJE-TEHNOBETON d.d., Varaždin, www.gpzagorje.hr
SPEGRA INZENJERING d.o.o., Split, www.spegra.hr
INSTITUT IGH d.d., Zagreb, <http://www.igh.hr/en/>
HRVATSKE AUTOCESTE d.o.o., Zagreb, www.hac.hr

Not: Durumları iyi olmayan bazı inşaat şirketleri listeden çıkarılmış, ancak, tasfiye sürecine girmekte olan bazı şirketler de halen listemizde yer almakta olup, daha detaylı bilgi için Zagreb Ticaret Müşavirliği ile temas kurulması gerekmektedir. (zagrep@ekonomi.gov.tr)

İlgili Kurum ve Kuruluşlar

-Ekonomi Bakanlığı

Ministry of Economy
Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Croatia/Hırvatistan
Tel: +385 1 610 61 11; 610 67 89
Fax: + 385 1 610 62 82
E-mail: info@mingorp.hr
Web: www.mingorp.hr / <http://www.mingorp.hr/defaulteng.aspx>

-Baymndırlık ve Fiziksel Planlama Bakanlığı

Ministry of Construction and Physical Planning
Ulica Republike Austrije 20, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 378 21 43; 378 24 44
Fax:+385 1 377 28 22
E-mail: ministar@mzopu.hr
Web: www.mgipu.hr / <http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=3967>

-Denizcilik, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Maritime Affairs, Transport and Infrastructure
Prisavlje 14, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 616 91 11; 378 45 20
Fax: + 385 1 378 45 50
E-mail: ministar@mmpi.hr
Web: <http://www.mppi.hr/> / <http://www.mppi.hr/default.aspx?id=777>

-Çevrenin ve Doğanın Korunması Bakanlığı (ÇED Raporları gerekir ise)

Ministry of Environmental and Nature Protection
Ulica Republike Austrije 14, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 378 24 13; 378 21 11
Fax: + 385 1 371 71 49
E-mail: ministrice@mzoip.hr
Web: <http://www.mzoip.hr/> / <http://www.mzoip.hr/default.aspx?id=3967>

-Girişimcilik-İşletme ve Esnaf Bakanlığı

Ministry of Entrepreneurship and Crafts
Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 610 61 11; 610 67 39
Fax: + 385 1 610 69 21
E-mail: javnost.minpo@mingo.hr
Web: www.minpo.hr / http://www.minpo.hr/default.aspx?id=68

-Hırvatistan Ekonomi Odası (HGK)

Rooseveltov trg 2, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 456 15 55
Faks: +385 1 482 83 80
E-mail: hgk@hgk.hr
Web: www.hgk.hr

Hırvatistan Ekonomi Odası'nın İnşaat Sektörü Departmanı

Draskoviceva 45, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 4606 707, 4619 250
Faks: +385 1 4606 734
E-mail: graditeljstvo@hgk.hr

-Hırvatistan Resmi Gazetesi ve İlanlar Bölümü

<http://www.nn.hr/Default.aspx> (Resmi Gazete)
<http://narodne-novine.nn.hr/oglas/default.aspx> (RG'nin İlanlar Bölümü)

-Hırvatistan Kamu-Özel Sektör İşbirliği Ajansı

Ulica Andrije Hebranga 34, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 555 06 00
Faks: +385 1 555 06 95
E-mail: info@ajpp.hr
Web: www. Ajpp.hr

- Hırvatistan Mimarlar Birliği

Trg Bana J.Jelacica 3/1, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 481 61 40, 481 61 51
Faks: +385 1 481 61 97
E-mail: nela@uha.hr
Web: www.uha.hr

- Hırvatistan Mimarlar Odası

Ulica Grada Vukovara 271/11, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 550 84 10
Faks: +385 1 550 84 03
E-mail: arhitekti@arhitekti-hka.hr
Web: www.arhitekti-hka.hr

- Hırvatistan Standartları Enstitüsü(HNZ)

Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 610 60 95
Faks: +385 1 610 93 21
E-mail: hzn@hzn.hr
Web: <http://www.hzn.hr/english/publikacije.html> / www.hzn.hr

-Hırvatistan Esnaf ve Sanatkârlar Odası (HOK)

Ilica 49/II, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 480 66 66
Fax: + 385 1 484 66 10
E-mail: hok@hok.hr
Web: <http://www.hok.hr/>

Yeni Kurulan Kurum ve Kuruluşlar

-Ticaret Politikası Devlet Ofisi

Gajeva 4, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 6444 600
Fax: +385 1 6444 601
E-mail: martina.klancir@dutp.hr
Web: www.dutp.hr

-Kamu Alımları Devlet Ofisi

Ulica grada Vukovara 70/I, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 459 98 31
Fax: + 385 1 459 98 44
E-mail: info@sredisnjanabava.hr
Web: www.sredisnjanabava.hr

-Devlet Mülk Yönetimi Devlet Ofisi

I. Lucica 6, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 634 62 86
Fax: + 385 1 634 64 25
E-mail: info@duudi.hr
Web: www.duudi.hr

-Devlet Mülk Yönetimi Ajansı (AUDIO)

I. Lucica 6, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 634 61 00; 634 61 01
Fax: + 385 1 634 61 02
E-mail: info@audio.hr
Web: www.audio.hr

-Küçük İşletmeler ve Yatırım Ajansı (HAMAG INVEST)

Prilaz Gjüre Dezelica 7, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 488 10 03
Fax: + 385 1 488 10 09
E-mail: hamaginvest@hamaginvest.hr
Web: www.hamaginvest.hr

-Yatırım ve Rekabetçilik Ajansı (AIK INVEST)

BCI, Miramarska 24/Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 6286 800
Fax: +385 1 6286 829
E-mail: info@aik-invest.hr
Web: www.aik-invest.hr

-Yatırımlar ve Enerji Sektörü İş Takip Merkezi (CEI)

Miramarska 24, 10000 Zagreb, Croatia
Tel: +385 1 64 30 600
Fax: +385 1 64 30 626
E-mail: cei@cei.hr
Web: www.cei.hr